

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти

«08»

М.М. Бриль

2019 р.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Сольфеджіо

Навчальний посібник для 4 класу
для початкової мистецької освіти

Київ – 2019

Укладач:

Л.І. Татаурова

викладачка-методистка, завідуюча
відділом музично-теоретичних
дисциплін Дитячої школи мистецтв,
м. Обухів

Рецензенти:

Л.В. Портова

спеціалістка вищої категорії,
старша викладачка, завідуюча
відділом музично-теоретичних
дисциплін Дитячої школи мистецтв
№5 імені І.О. Дунаєвського,
м. Харків

В.О. Проваторова

викладачка вищої категорії,
викладачка-методистка, завідуюча
відділом музично-теоретичних
дисциплін Івано-Франківської
дитячої музичної школи №1
імені Миколи Лисенка

Відповідальна
за випуск:

В.М. Зінченко

Рекомендовано

© Татаурова Л.І., 2019 р.

© Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти. 2019 р.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

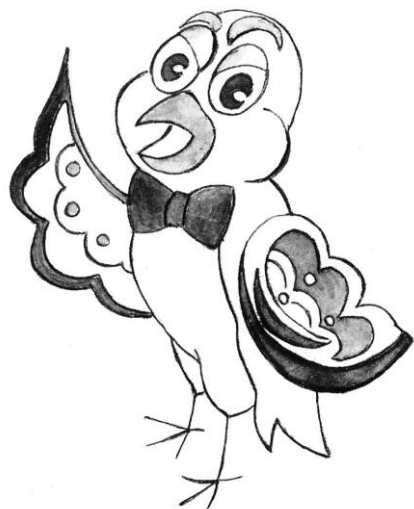
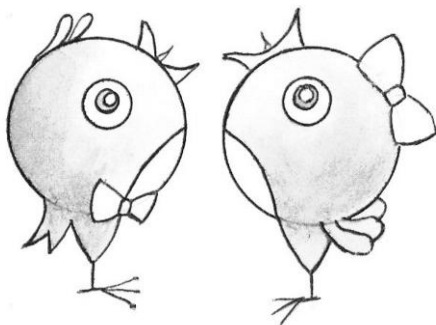
Л.І.Татаурова

Сольфеджіо

4 клас

Строк навчання 8 років

Навчальний посібник
для початкової мистецької освіти

Київ - 2019

*Затверджено Державним науково-методичним центром
змісту культурно-мистецької освіти 08 жовтня 2019 р. № 509*

Автор-укладач:	Л. І. Татаурова	Викладач – методист, завідувач відділом музично-теоретичних дисциплін Дитячої школи мистецтв, м. Обухів
Рецензенти:	Л. В. Портова	Старший викладач, завідувач відділом музично-теоретичних дисциплін Дитячої школи мистецтв №5 імені І. О. Дунаєвського, м. Харків
	В. О. Проваторова	Викладач – методист, завідувач відділом музично-теоретичних дисциплін Івано-Франківської дитячої музичної школи №1 імені Миколи Лисенка
Відповідальна за випуск:	В. М. Зінченко	

Посібник містить навчальний матеріал, що відповідає програмним вимогам для учнів 4 класу восьмирічного терміну навчання (Програма «Сольфеджіо», Київ, 2012).

У цьому виданні поєднані функції підручника, хрестоматій для сольфеджування, співу із текстом, для слухового та нотного аналізу, збірників інтонаційних вправ, практичних завдань з музичної грамоти, а також робочого зошита зі зразками для виконання різних вправ.

Матеріал посібника побудовано за принципом «від простого до складного», що дає можливість здійснити диференційований підхід до навчання учнів не тільки різних за рівнями підготовки, але й з різними музичними здібностями.

Телефон для замовлень: 097-035-34-57; 066-198-14-34.

© Татаурова Л. І., 2019 р.

© Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти, 2019 р.

Повторення мажорних тональностей

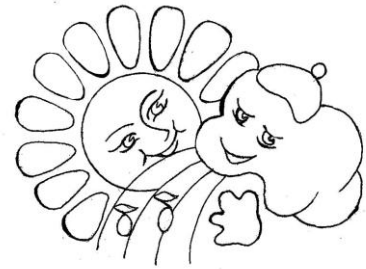
(ДО ДВОХ КЛЮЧОВИХ ЗНАКІВ)

1. До мажор (зразки побудов):

а) Гама з розв'язанням нестійких ступенів у стійкі

б) **Ввідні звуки (ступені)**

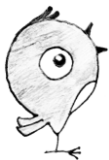
в) **Головні тризвуки ладу**

2. Відповісти на запитання:

- а) порядок дізів біля ключа
- б) порядок бемолів біля ключа
- в) мажорні тональності з 1#....., 2#.....;
з 1b....., 2b.....;
- г) які ключові знаки у тональностях: Ре мажор -, Сі b мажор -
- д) Соль мажор -, Фа мажор -
- е) головні тризвуки ладу це....., які будуються на.....ступенях.

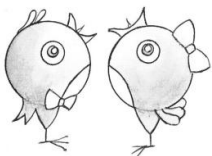
3. Співати гаму *До мажор* з тактуванням, використовуючи наступні ритми.

а)

б)

4. Співати двоголосся: гаму в терцію.

5. Співати секвенцію (відсутні такти можна дописати).

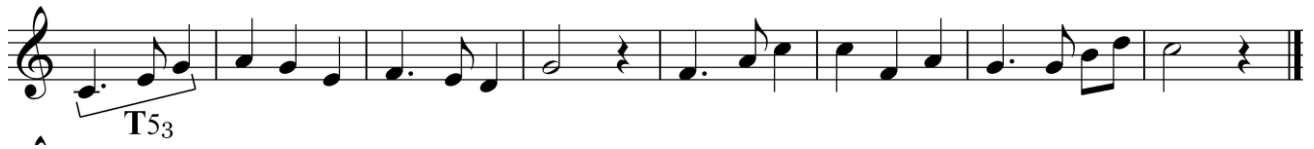

6. Співати ступеневу послідовність у До мажорі: **I III IV VI V VII II I.**

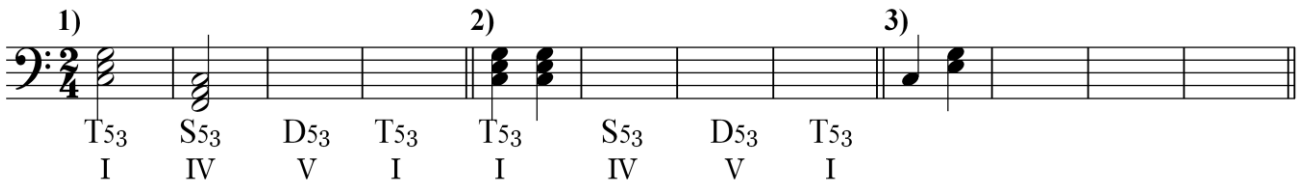
7. Визначити інтервали у До мажорі за ступеневою величиною. Співати двоголосно.

8. Визначити розмір. Проаналізувати рух мелодії, знайти та позначити рух по звуках акордів. Співати з тактуванням.

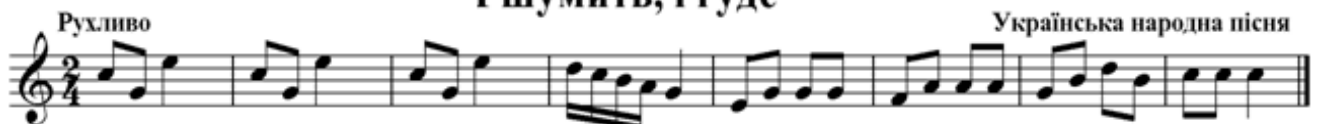

9. Записати та грати головні тризвуки ладу в різних видах фактури (фігурацій акордів) у розмірі $\frac{2}{4}$. Зразки:

10. Вивчити напам'ять, підібрати гармонічний супровід з використанням головних тризвуків ладу (вид фактури оберіть самі з попереднього завдання).

І шумить, і гуде

11. Співати з тактуванням. Проаналізувати й визначити (підкреслити):

а) будову періоду: aaaa, abab¹, aabb, aa¹bb¹, abac;

б) спосіб тематичного розвитку: *повторення, варіювання, секвенція, контраст.*

Вальс

12. Визначити: а) вид побудови періоду _____; б) спосіб тематичного розвитку _____ . Підібрати гармонічний супровід.

Чи це ж тая криниченька Українська народна пісня

Помірно

13. Вивчити напам'ять і підібрати гармонічний супровід.

Бульба Білоруський танець

Рухливо

14. Вивчити напам'ять нотами та зі словами. Співати з тактуванням.

Пісня друзів Г.Гладков

Рухливо

Кра-що-го не-ма ні-чо-го в сві - ті, як по сві-ту здру-зя-ми бро - ди - ти.

Тим, хто дру - жить, не страш-ні три - во - ги! Ма-нять, ма-нять нас но - ві до -

ро - ги! Ма - нять, ма - нять нас но - ві до - ро - ги!

15. Простукати ритм.

16. Співати двоголосся.

Терен, мати, коло хати Українська народна пісня

Помірно

17. Підписати римськими цифрами ступені у басовому голосі. Співати та грати гаму з басом.

Інтервали

(повторення)

Інтервал – це сполучення або відстань між звуками.

Нижній звук інтервалу називається, а верхній

Інтервал має дві величини - та, які відображують

Інтервали поділяються на: мелодичні та, прості та, консонуючі та

У чому їх різниця? (Пояснити усно).

Обернення інтервалів це

Кожен інтервал має обернення.

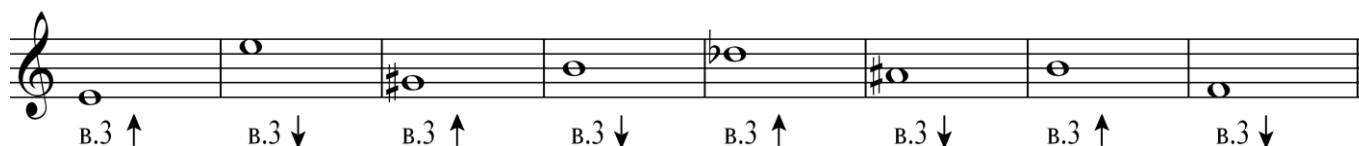
При оберненні чисті інтервали переходять в, великі в, збільшені в, консонуючі в, а дисонуючі в

18. Побудувати малі секунди вгору або вниз від наданих звуків (м.2 = 0,5 т.).

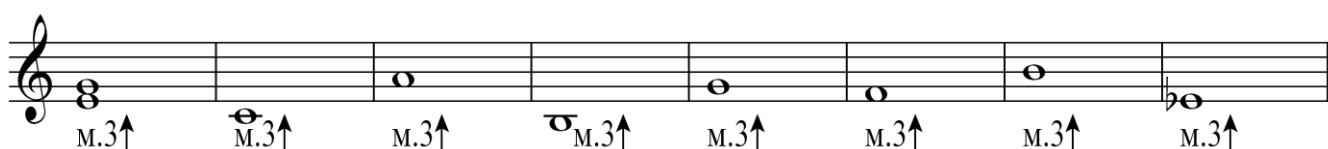
м.2 ↑ м.2 ↓ м.2 ↑ м.2 ↓ м.2 ↑ м.2 ↓ м.2 ↑ м.2 ↓

19. Побудувати великі терції вгору або вниз від наданих звуків (в.3 = 2 т.).

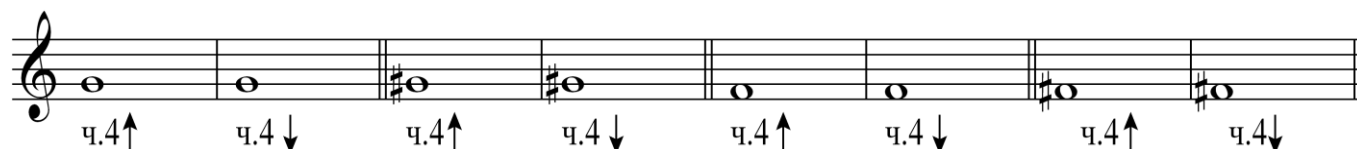
в.3 ↑ в.3 ↓ в.3 ↑ в.3 ↓ в.3 ↑ в.3 ↓ в.3 ↑ в.3 ↓

20. Від наданих звуків побудувати вгору малі терції (м.3 = 1,5 т.).

м.3 ↑ м.3 ↑ м.3 ↑ м.3 ↑ м.3 ↑ м.3 ↑ м.3 ↑ м.3 ↑

21. Від наданих звуків побудувати чисті квартали вгору та вниз (ч.4 = 2,5 т.).

ч.4 ↑ ч.4 ↓ ч.4 ↑ ч.4 ↓ ч.4 ↑ ч.4 ↓ ч.4 ↑ ч.4 ↓

22. Від наданих звуків побудувати чисті квінти (ч.5 = 3,5 т.) та октави вгору та вниз.

ч.5 ↑ ↓ ч.5 ↑ ↓ ч.5 ↑ ↓ ч.5 ↑ ↓ ч.8 ↑ ↓ ч.8 ↑ ↓ ч.8 ↑ ↓

23. У *Ре мажорі* побудувати, грати та співати:

- а) гаму з розв'язанням нестійких ступенів у стійкі та ввідні звуки;
- б) великі терції на головних ступенях ладу;
- в) головні тризвуки ладу:

T₅₃

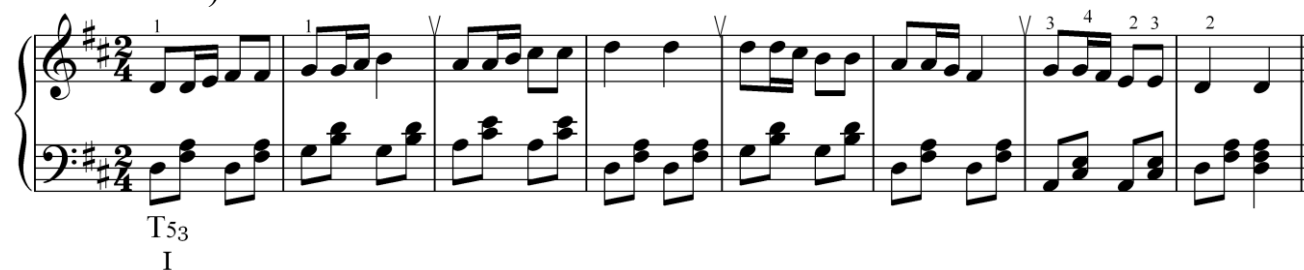
S₅₃

D₅₃

24. Підписати римськими цифрами ступені у басовому голосі. Співати та грати гаму Ре мажор із басом.

25. Співати гаму Ре мажор у ритмі польки з гармонічним супроводом (акорди позначити).

T₅₃
I

26. Співати секвенцію (відсутні такти дописати).

27. Співати ступеневу послідовність у Ре мажорі: I VII II IV III ↑VI V ↑I.

28. Спочатку простукати ритм, рахуючи вголос, а потім заспівати з тактуванням.

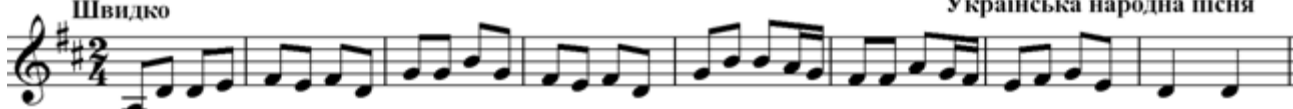

29. Співати з тактуванням.

Ой дівчино, дівчино

Швидко

Українська народна пісня

30. Проаналізувати рух мелодії. Співати з тактуванням. Вивчити напам'ять.

Ой сама ж я, сама

Не поспішаючи Українська народна пісня

31. Підібрати другий голос та записати його зі штилями вниз. Співати двоголосся (з фортепіано).

Дівка в сінях стояла

Весело Українська народна пісня

32. Визначити мажорні тональності за ключовими знаками та побудувати їхні головні тризвуки ладу за зразком Фа мажору.

Фа мажор

T_{53} S_{53} D_{53}
 I IV V

33. Від наданих звуків побудувати та заспівати вказані терції вгору та вниз.

м.3↑ м.3↓ в.3↑ в.3↓ м.3↑ м.3↓ в.3↑ в.3↓

34. Згрупувати тривалості нот за долями та поділити на такти у розмірі $\frac{2}{4}$.

Умова

Відповідь

35. У тональності Ре мажор записати в зошиті та грати головні тризвуки ладу в різних видах фактури (фігурацій акордів) у розмірі $\frac{3}{4}$. Зразки:

36. У Соль мажорі побудувати та співати:

- а) гаму ламану за тетраходами із розв'язанням нестійких ступенів у стійкі;
- б) співати гаму терціями:

- в) ступеневу послідовність – III II ↑V ↓VII I VI V;
- г) головні тризвуки ладу.

37. Співати з ритмічним супроводом.

Вальс

Помірно В.-А. Моцарт

38. Простукати ритм, рахуючи вголос та про себе.

а)

б)

в)

39. Визначити у мелодії за нотним текстом:

- тональність
- розмір
- будову: аааа, абаб¹, ааbb, аа¹bb¹, абаc (підкреслити);
- спосіб тематичного розвитку мелодії: *повторення, варіювання, секвенція, контраст.*

Зозулька

Рухливо Естонська народна пісня

40. У **Фа мажорі** побудувати, співати й грати:

- ламану гаму за тетра хордами, ввідні звуки, розв'язання нестійких ступенів у стійкі;
- головні тризвуки ладу;
- співати ступеневу послідовність у Фа мажорі:

I III II ↓V VII ↑IV III I.

41. Знайти та виправити помилки у позначеннях інтервалів та акордів Фа мажору.

42. За допомогою внутрішнього слуху вивчити наступну мелодію за 1-2 хвилини та записати по пам'яті.

Печу, печу хлібчик

Помірно Українська народна пісня

43. Співати з тактуванням.

Наша пані хороша

Помірно Українська народна пісня

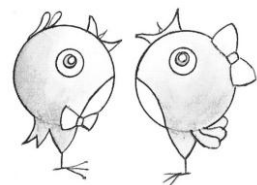
44. Співати нотами та зі словами.

Ой чия хата скраю

Помірно Українська народна пісня

Ой чи - я то ха - та скра - ю, що я є - ї не зна - ю? Ой чи - я то
дів - чи - нонь - ка, що я є - ї ко - ха - ю? що я є - ї ко - ха - ю?

45. Співати двоголосся.

46. Розділившись на дві групи, співати двоголосся.

Біля наших воріт

Швидко Російська народна пісня

47. У *Сі б мажорі* побудувати та співати:

- а) гаму з розв'язанням нестійких ступенів у стійкі, ввідні звуки;
 б) інтервальну послідовність, в якій потрібно визначити тонову (якісну) величину інтервалів:

в.3 4 5 3 2 3 8
 I III II V IV III I

- в) Співати гаму терціями та квартами, називаючи ключові знаки.

48. Співати двоголосні вправи.

49. Записати у басовому ключі.

Погляньте-но, добрії люди

50. Побудувати та співати головні тризвуки ладу у зазначеному ритмі.

51. Співати мелодію з ритмічним супроводом, підібрати гармонічний супровід.

Латвійська полька

52. Скласти та записати свій ритмічний супровід. Співати з ним.

Українська народна пісня

Повільно

53. Вивчити напам'ять, підібрати гармонічний супровід. Транспонувати усно у До мажор.

Сонце низенько, вечір близенько

Помірно

Українська народна пісня
обр. С. Гулака-Артемовського

Сон - це__ ни - зень - ко, ве - чір бли - зень - ко, ви - йди до ме - не
мо - є сер - день - ко, вий - ди до ме - не, мо - є сер - день - ко.

Тризвук (повторення)

54. Інтервальний склад чотирьох видів тризвуків:

$$B5_3 = \text{в.3} + \text{м.3}$$

$$M5_3 = \text{м.3} + \text{в.3}$$

$$3M5_3 = \text{м.3} + \text{м.3}$$

$$3b5_3 = \text{в.3} + \text{в.3}$$

55. Від наданих звуків побудувати вгору чотири види тризвуків за зразком.

Зразок

$B5_3$ $M5_3$ $3M5_3$ $3b5_3$ $B5_3$ $M5_3$ $3M5_3$ $3b5_3$

56. Побудувати від наданих звуків вгору та вниз вказані тризвуки.

$B5_3$ $M5_3$ $B5_3$ $M5_3$ $B5_3$ $M5_3$

57. Знайти та виправити помилки у побудовах.

ч.4 в.3 м.2 ч.4 $M5_3$ $M5_3$ $B5_3$ $M5_3$

Повторення мінорних тональностей

ДО ДВОХ КЛЮЧОВИХ ЗНАКІВ

58. *Ля мінор* (зразки побудов):

а) Гама трьох видів із розв'язанням нестійких ступенів у стійкі

Натуральний вид

Гармонічний вид

Мелодичний вид

Ввідні звуки (ступені)

б)

Головні тризвуки ладу

в)

59. Відповіді на запитання:

- а) будова мінорної гамаи натурального виду – тон,
- б) скільки є видів мінору –, чим вони відрізняються
- в) паралельні тональності мають однакові, але різні і
- г) визначити паралельні тональності за зразком: мі мінор і Соль мажор = 1#; Фа мажор і=.....; соль мінор і =.....; Ре мажор і=.....;
- д) мінорні тональності: з 1#, з 2#, з 1b, з 2b

60. У ля мінорі співати гаму (три види).

61. Співати гаму ля мінор натурального виду терціями та квартами.

62. Підписати римськими цифрами ступені у басовому голосі. Співати та грати гаму ля мінор натурального та гармонічного видів із басом.

63. Записати та співати секвенцію.

64. Співати ступеневу послідовність у ля мінорі натуральному та гармонічному:

↑ I ↓ V IV VI V VII II I

65. Побудувати та співати у ля мінорі гармонічному наступні інтервали:

м.3 ч.5 м.3 ч.5 в.3 ч.5 ч.1
I I IV IV V V I

66. Співати двоголосно.

67. Співати з тактуванням.

Янчику-подолянчику

Помірно Українська народна пісня

Ян - чи - ку - по - до - лян - чи - ку, по - плинь, по - плинь по Ду - най - чи - ку.

68. Транспонувати у ре мінор, записати без слів, використовуючи інструментальне групування тривалостей нот.

Повільно Віє вітер Українська народна пісня

Ві - є ві - тер, ві - є бу - йний, ду - ба на - ги - на - є,
си - дить ко - зак на мо - ги - лі, та й віг - ру - пи - та - є.

69. Заспівати на три голоси. Вивчити напам'ять.

Щедрик

Рухливо Обробка М. Леонтовича

Щед - рик, щед - рик, щед - рі - воч - ка, при - ле - ті - ла лас - ті - воч - ка,
 ста - ла со - бі ще - бе - та - ти гос - по - да - ря ви - кли - ка - ти:
 Ста - - ла со - - бі
 "Ви - йди, ви - йди, гос - по - да - рю, по - ди - ви - ся на ко - ша - ру".
 ще - - бе - - та - - ти.

70. Співати гаму ля мінор у ритмі вальсу з гармонічним супроводом (акорди позначити). Звернути увагу на зміну видів мінору.

71. У *ре мінорі* побудувати, співати та грати:

а) гаму гармонічного виду з розв'язанням нестійких ступенів;

б) побудувати та співати головні тризвуки ладу у зазначеному ритмі:

t5₃ s5₃ D5₃ t

72. Записати та співати секвенцію, використовуючи в першому реченні натуральний вид мінору, а в другому – гармонічний.

t5₃ II5₃ III5₃ IV5₃

III5₃ II5₃ III5₃ змVII5₃

73. Визначити вид мінору, співати з тактуванням. Підібрати гармонічний супровід.

Вийду я на гору

Помірно Українська народна пісня

74. Визначити вид мінору, співати з тактуванням.

Сарабанда

Повільно А. Кореллі

75. Записати у басовому ключі.

Бубнярська полька

Швидко Українська народна пісня

76. Записати у скрипковому ключі. Співати у зручному діапазоні.

Чорноморці

Не поспішаючи М. Лисенко

77. Вивчити напам'ять зі словами та нотами. Записати по пам'яті.

Віють вітри

Помірно М. Чурай

Ві - ють віт - ри, ві - ють буй - ні, аж де - ре - ва гнуть - ся.
 Ой, як бо - лить мо - є сер - це, а сльо - зи не ллють - ся.

78. Співати двоголосся.

Ой у вишневому садочку

Рухливо Українська народна пісня

Ой у виш - не - во - му са - доч - ку, там со - ло - вей - ко_ ще - бе - тав:
 "Віть - віть - віть, тьох - тьох - тьох, ай - я - я, ох - ох - ох..," там со - ло - вей - ко ще - бе - тав.

79. Визначити розмір. Побудувати вказані інтервали у ре мінорі в запропонованому ритмі. Створену мелодію впізнати та вивчити напам'ять.

4 5 6 4 6 6 5 4 5 1 5 6 7 5 7 7 6 5 4

89. Вивчити напам'ять варіанти одного з мелодичних каденційних зворотів:

II – V – I. (Надалі його умовна назва - каденційний зворот „першого виду”).
Транспонувати їх у ре мінор та ля мінор. Визначати на слух.

90. Співати з тактуванням. У наступних прикладах звертати увагу на каденційні звороти.

Ой хмариться, туманиться

Не поспішаючи Українська народна пісня

91. Співати з тактуванням.

Заціпеніння

Досить швидко Ф.Шуберт

92. Співати зі словами та нотами.

Без тебе, Олесю

Співуче Українська народна пісня

Без те бе, О-ле - сю, — пше-ни-що во-зи - ти, без те бе, го-лу- бонь-ко, тяж-ко в сві-ті жи - ти.
Як день, так ніч, то рве ду - шу, — я до те - бе прий - ти му - шу, —
хо - ча не ра - нень - ко, — О - ле - сю - сер - день - ко.

93. Вивчити напам'ять, транспонувати у ре мінор.

Дзеркало

Жваво М. Крассв

Хо - дим ко - лом о - дин за о - дним, зась, ма - ля - та по - зі - хать!
Все, що Ва - ля нам по - ка - же, будь - мо друж - но пов - то - рять.

Групування тривалостей нот у вокальній та інструментальній музиці

Існує два способи групування тривалостей : інструментальне та вокальне.

Інструментальне групування – об'єднання нот за долями у відповідності до розміру: скільки долей у такті – стільки груп, з'єднаних ребром (в'язкою). Це полегшує читання нот.

Вокальне групування відбувається на основі поділу слів на склади: якщо один склад припадає на один звук, нота пишеться окремо, не з'єднується із сусідніми; якщо один склад припадає на декілька звуків (розспівується), то вони поєднуються одним ребром і охоплюються лігою.

94. Проаналізувати запис однієї мелодії різними способами групування.

Зозуленька Чеська народна пісня

Швидко

Зозуленька Чеська народна пісня

Швидко

Де зо - зу - лень - ка бу - ва - ла, що дав - но не ку - ку - ва - ла?

Ку - ку! Ку - ку! Ку - ку, ку - ку, ку - ку!

95. Записати без слів, використовуючи інструментальне групування тривалостей.

Царівна Українська народна пісня

Рухливо

Жи - ла - бу - ла ца - рів - на, ца - рів - на, ца - рів - на, жи -

ла - бу - ла ца - рів - на, ца - рів - на мо - ло - да.

96. Записати без слів, використовуючи інструментальне групування.

Пісенька крокодила Гени В. Шайнський

Рухливо

Хай бі - жить швид - ко ду - же пі - шо - хід по ка - лю - жі, а во - да по ас - фаль - ту те - че.

і ні - ко - му не яс - но, чом в цей день не - пре - крас - ний ма - ю щас - тя і блис - кіт о - чей.

101. Співати з ритмічним супроводом.

Симфонія "3 Нового світу"

Помірно А.Дворжак

102. Дописати гаму До мажор у ритмі маршу з гармонічним супроводом. Співати та грати її.

103. Співати нотами та зі словами. Вивчити напам'ять.

У темпі маршу І. Дунаєвський

Веселий вітер

Спі - вай нам піс - ню про у - се ве - се - лий ві - тер, ве - се - лий
 ві - тер, ве - се - лий ві - тер! Мо - ря і го - ри ба - чив ти у - сі на
 сві - ті, і всі на сві - ті пі - сень - ки ти чув.

104. Переписати, зробивши заміну інструментального групування тривалостей нот на вокальне. Співати зі словами.

Не поспішаючи Українська народна пісня

Та орав мужик край дороги

Та о - рав му - жик край до - ро - ги, та о - рав му - жик край до - ро - ги,
 гей, цоб, ца - бе. ря - бий, тпру! — Край до - ро - ги.

Не поспішаючи Українська народна пісня

Та орав мужик край дороги

Та о - рав му - жик край до - ро - ги, та о - рав му - жик край до - ро - ги,
 гей, цоб, ца - бе. ря - бий, тпру! — Край до - ро - ги.

105. Визначити тональність, проаналізувати рух мелодії. Транспонувати (записати) у $C\flat$ мажор.

У дорогу

Рухливо Ф. Шуберт

106. Записати мелодію без слів з інструментальним групуванням тривалостей нот. Співати з тактуванням.

У сусіда хата біла

Жваво Українська народна пісня

107. Співати двоголосся.

Чорнобривець

Не поспішаючи Українська народна пісня

108. Згрупувати за долями та поділити на такти у розмірі $\frac{2}{4}$.

Умова

Відповідь

109. Побудувати, співати та грати від наданих звуків вгору та вниз позначені гармонічні інтервали.

м.2↑ ↓ в.2↑ ↓ м.3↑ ↓ в.3↑ ↓ ч.4↑ ↓ ч.5↑ ↓ ч.8↑ ↓

110. Знайти та виправити помилки у позначеннях мелодичних інтервалів.

в.3 м.2 ч.4 ч.4 м.3 ч.8 ч.5

Варіації, варіювання* (продовження)

Слово **варіація** перекладається з латинської як «зміна, різноманітність».
Варіювання – це повторення зі змінами. При варіюванні музичний фрагмент впізнається, але в оновленому вигляді.

Найбільш поширені прості способи варіювання:

1. Зміна ритму та розміру.
2. Заповнення інтервалів поміж акордовими звуками – прохідними або допоміжними неакордовими.
3. Зміна ладу (наприклад, Ре мажор → на ре мінор, і навпаки).
4. Зміна фактури акомпанементу (наприклад, замість акордів – арпеджіо).

111. Проаналізувати, співати та грати зразки варіювання популярної дитячої пісеньки М. Красева «Ялинка».

Тема

Вар. №1 - Полька (визміна ритму та застосування прохідних неакордових звуків).

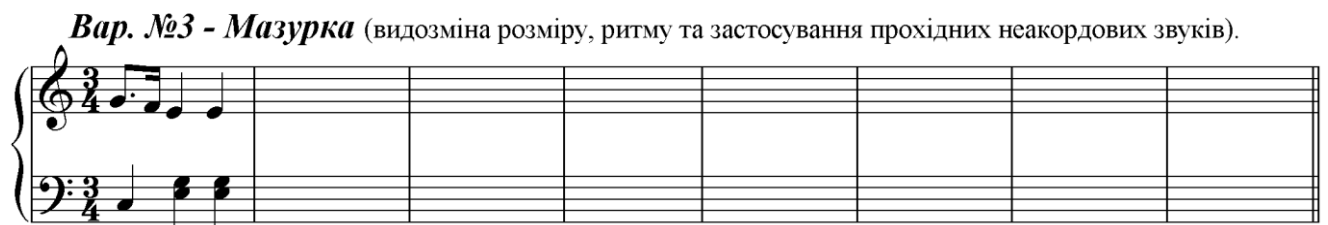

Вар. №2 - Вальс (визміна розміру, ритму та застосування прохідних неакордових звуків).

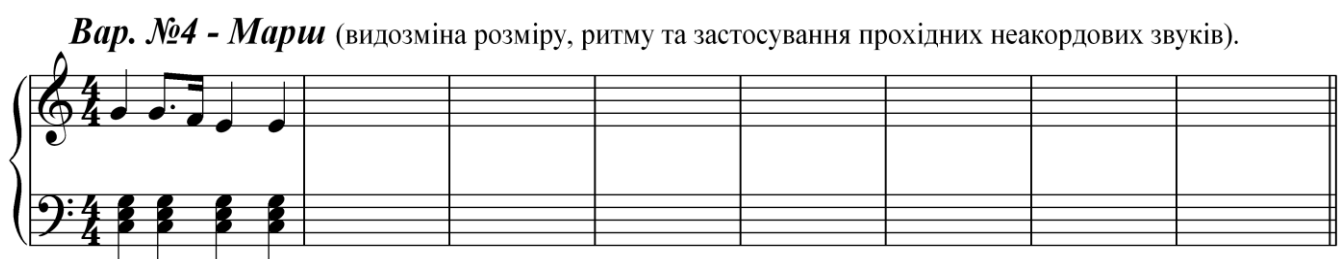

112. Скласти (записати, співати та грати) дві варіації на тему популярної дитячої пісеньки М. Красева «Ялинка» (Вар. №3 – мазурка, Вар. №4 – марш).

Вар. №3 - Мазурка (визміна розміру, ритму та застосування прохідних неакордових звуків).

Вар. №4 - Марш (визміна розміру, ритму та застосування прохідних неакордових звуків).

118. Побудувати сексти від наданих звуків вгору, прораховуючи тільки їх ступеневу (кількісну) величину за зразком.

Зразок

119. Співати та грати. Впізнати на слух малу сексту і позначити її.

120. Співати двоголосно, при повторенні помінятися голосами.

121. Перетворити великі сексти у малі за зразком.

Зразок

122. Співати гаму Фа мажор двоголосно у сексту.

123. Вивчити напам'ять. Визначити сексти та ступені, на яких вони знаходяться. Транспонувати у Ре мажор.

Ялинка

Л. Бекман

Помірно

124. Співати з тактуванням, траспонувати у Соль і Ре мажор усно.

Час пробив на старій вежі

Є. Крилатов

Повільно

125. Визначити тональність. Записати у басовому ключі без слів з інструментальним групуванням нот.

Над річкою бережком

Українська народна пісня

Помірно

Над річ - ко - ю бе - реж - ком і - шов ко - зак

з ба - тіж - ком гей, гей, з До - ну до - до - му.

126. Співати з тактуванням.

Ой кум до куми

Широко

Українська народна пісня

127. Грати двома руками, а голоси співати по черзі. Знайти та позначити гармонічні сексти.

Словенська народна пісня

Помірно

128. Дописати другий голос у сексту. Грати двома руками, а голоси співати по черзі. В класі співати на два голоси.

Ой під вишнею

Жваво

Українська народна пісня

129. Згрупувати тривалості нот за долями та поділити на такти у зазначеному розмірі.

Умова

$\frac{3}{4}$

Відповідь

$\frac{3}{4}$

130. Згрупувати за долями та поділити на такти у розмірі $\frac{2}{4}$.

Умова

$\frac{2}{4}$

Відповідь

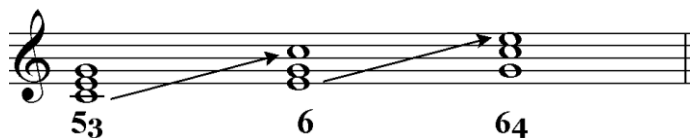
$\frac{2}{4}$

Обернення тризвуку

Обернення тризвуку – це перенесення нижнього звуку на октаву вгору або верхнього на октаву вниз. Два інших залишаються на місці.

Кожен тризвук має два **обернення**:

- 1) **секстакорд**, позначається цифрою **6**;
- 2) **квартсекстакорд**, позначається цифрами **64**.

1) **Секстакорд** – це перше обернення тризвуку.

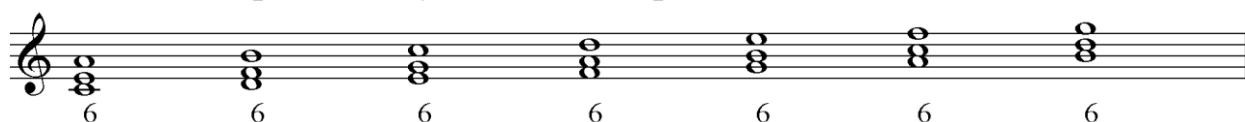
Він будується від терцієвого (середнього) тону тризвуку, складається з **3 + 4**, а між крайніми звуками – **6**. Основний тон (прима) у секстакорді знаходиться вгорі акорду. Секстакорд має таку назву тому, що відстань від нижнього звуку до основного тону – секста.

2) **Квартсекстакорд** – це друге обернення тризвуку.

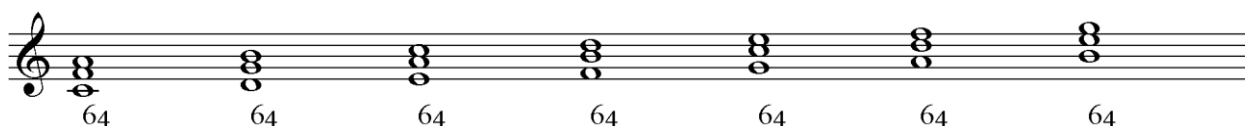
Він будується від квінтового (верхнього) тону тризвуку, складається з **4 + 3**, а між крайніми звуками – **6**. Основний тон (прима) у квартсекстакорді знаходиться у середині акорду, на верхівці кuartи. Квартсекстакорд має таку назву тому, що від нижнього звуку до основного тону – кварта, а між крайніми – секста.

Види акордів	Скорочені позначення	Інтервальний склад
тризвук	53	3 + 3
секстакорд	6	3 + 4
квартсекстакорд	64	4 + 3

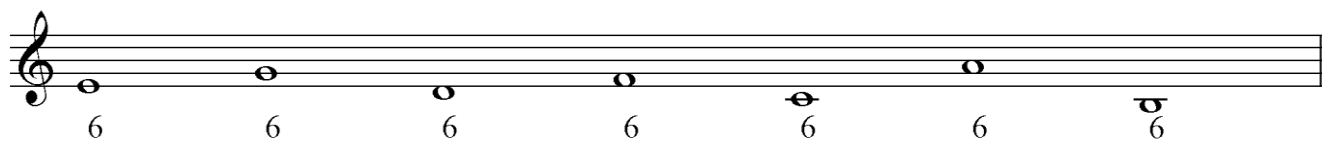
Зразки побудов секстакордів від білих клавіш

Зразки побудов квартсекстакордів від білих клавіш

131. Побудувати та грати секстакорди від наданих звуків.

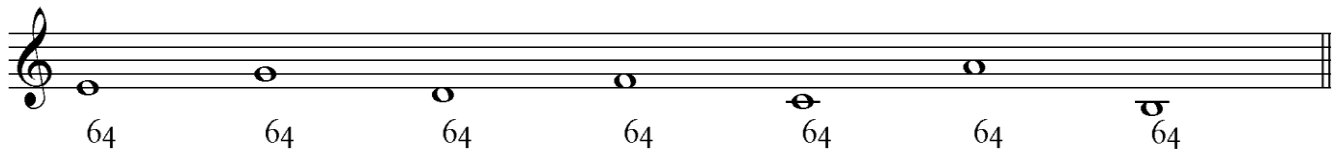
132. Дописати відсутні звуки у секстакордах.

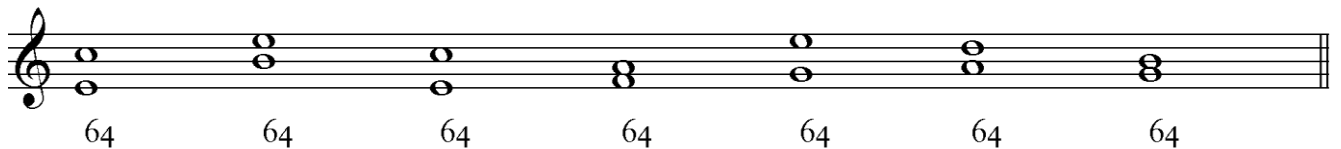
133. Співати секвенцію з тактуванням.

134. Побудувати та грати квартсекстакорди від наданих звуків.

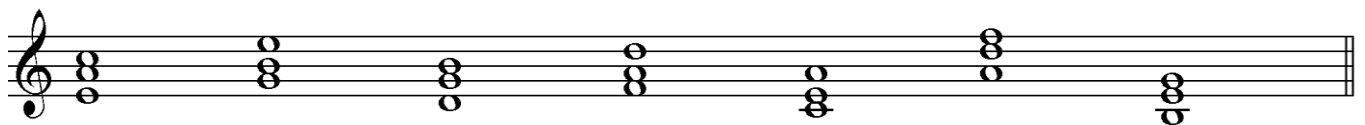
135. Дописати відсутні звуки в квартсекстакордах.

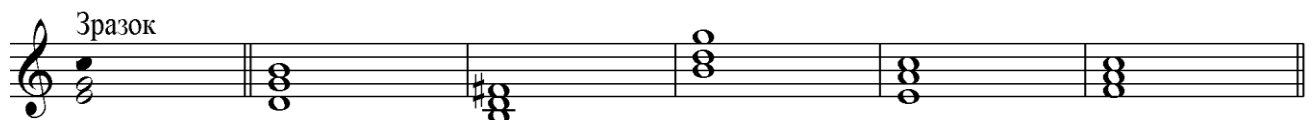
136. Співати секвенцію з тактуванням.

137. Визначити обернення тризвуків.

138. Замалювати в акорді основний тон (приму) за зразком:

139. Співати з тактуванням. Знайти та визначити обернення тризвуків.

140. Співати з тактуванням. Знайти та визначити обернення тризвуків.

146. Визначити тональності та обернення тонічних тризвуків, записати у басовому ключі та грати лівою рукою.

147. Записати та співати обернення t_{53} у ламаному русі в мі мінорі за зразком ре мінору:

148. Визначити акорди у тональності ре мінор, грати на фортепіано лівою рукою.

149. Співати з тактуванням. Знайти та визначити обернення тонічного тризвуку.

Уривок з опери "Дон-Жуан"

150. Співати зі словами та нотами з тактуванням.

Дитяча пісенька

151. Транспонувати у Ре мажор, співати з тактуванням.

Уривок з опери "Пан Коцький"

152. Вивчити напам'ять. Знайти та визначити обернення тонічного тризвуку.

Ой дівчино, шумить гай

153. Побудувати від наданих звуків позначені інтервали вгору та вниз.

Interval exercises on a single staff: v.3 up, v.3 down, ч.5 up, ч.5 down, м.3 up, м.3 down, ч.4 up, ч.4 down, м.6 up, м.6 down.

154. Побудувати від наданих звуків позначені тризвуки вгору та вниз.

Triad exercises on a single staff: B₅₃ up, B₅₃ down, M₅₃ up, M₅₃ down, B₅₃ up, B₅₃ down, M₅₃ up, M₅₃ down, B₅₃ up, B₅₃ down.

155. Дописати ритм до вірша та скласти (записати у зошиті) мелодію у Ре мажорі.

Сонечко стомилось

2/4 time signature, two quarter notes.

Цілий день сяють,

Four eighth notes.

Сонечку схотілось

Whole note.

З нами спочивать.

Whole note.

Розв'язання субдомінантового та доміантового тризвуків

Тонічні акорди - T₅₃, T₆, T₆₄ - консонуючі та стійкі .

Розв'язання не потребують.

Субдомінантовий та доміантовий тризвуки - консонуючі, але нестійкі.

Вони можуть розв'язатися - перейти в найближчий тонічний акорд за принципом тяжіння нестійких ступенів у стійкі.

Спільний звук завжди залишається на місці (гармонічне з'єднання акордів)

156. Зразки розв'язань нестійких акордів S і D у стійкі T.

Do major: S₅₃ T₆ → T₆₄ D₅₃
 D minor: s₅₃ t₆ → D₅₃ t₆₄

157. У Соль мажорі та мі мінорі побудувати тризвуки S і D із розв'язанням в T (за зразком №156).

158. У Фа мажорі та ре мінорі побудувати тризвуки S і D із розв'язанням в T (за зразком №156).

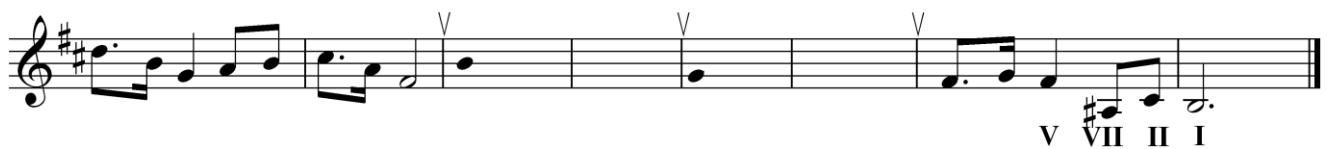
159. У *сі мінорі* побудувати і співати:

- а) гаму гармонічного виду;
- б) обернення тонічного тризвуку;
- в) акордову послідовність – t_5_3 t_6 s_5_3 t_6 .

160. Співати гаму сі мінор трьох видів, використовуючи наступний ритм.

161. Дописати відсутні такти, використовуючи секвенцію. Співати з тактуванням.

162. Співати із гармонічним супроводом головних тризвуків ладу.

Одна гора високая

163. Співати з тактуванням, транспонувати у ре мінор.

Козаченьку, куди йдеш?

164. Вивчити напам'ять варіанти мелодичного каденційного звороту «другого виду»:

V – VII(♯) – (II) - I. Транспонувати їх у ре і ля мінори. Визначати на слух.

165. Співати з тактуванням. Вивчити напам'ять. Проаналізувати каденції.

Наталка Полтавка

166. Співати з тактуванням. Вивчити напам'ять.

167. Визначити розмір та жанрові ознаки ритму. Простукати двома руками одночасно.

168.

Тест №1

Запитання або завдання	Варіанти відповідей (підкреслити правильну)	бали	Запитання або завдання	Варіанти відповідей (підкреслити правильну)	бали
1. Однойменні тональності мають:	а) однакові ключові знаки, але різні лади і тоніки; б) однакове звучання, але різне написання; в) однакові тоніки, але різні лади і ключові знаки.		7. Головні тризвуки ладу будуються на ступенях:	а) I, III, V; б) II, IV, VI; в) I, IV, V.	
2. Ре мажор біля ключа має:	а) 1#; б) 2#; в) 1b.		8. $M_{53} \uparrow =$	а) м.3 + в.3; б) в.3 + м.3; в) м.3 + м.3.	
3. Будова натурального мінору:	а) 1, 1, 1/2, 1, 1, 1, 1/2; б) 1, 1, 1/2, 1, 1/2, 1, 1; в) 1, 1/2, 1, 1, 1/2, 1, 1.		9. 3'єднати інтервал з його тоною величиною:	а) м.6 4т.; б) в.2 3,5т.; в) ч.5 6т.; г) ч.8 1т.	
4. м.3 обертається у:	а) м.6; б) в.6; в) в.3.		10. Верхній тетрахорд мелодичного виду в тон-сті сі мінор це:	а) фа#, соль, ля, сі; б) фа#, соль#, ля, сі; в) фа#, соль#, ля#, сі.	
5. ч.4 містить:	а) 3 тони; б) 2,5 тони; в) 3,5 тони.		11. До простих розмірів належать:	а) $\frac{3}{4}$; б) $\frac{6}{8}$; в) с; г) $\frac{2}{4}$.	
6. $V_{53} \uparrow =$	а) в.3 + в.3; б) м.3 + в.3; в) в.3 + м.3; г) м3 + м.3.		12. Moderato – це темп:	а) повільний; б) помірний; в) швидкий.	
Загальна сума балів =					

169. У *соль мінорі* побудувати і співати:

- а) гаму гармонічного виду;
- б) на ступенях гармонічного виду – м.2, в.3.
- в) акордову послідовність – $t5_3$ $t6_4$ $D5_3$ $t6_4$.

170. Співати гаму *соль мінор* ламану за тетра хордами натурального виду: поступенево, терціями і квартами.

171. У *соль мінорі* натурального виду співати висхідну секвенцію в ритмі польки.

172. Проспівати у *соль мінорі* ступені: I III II ↓V ↑III VI V VII# I.

173. «Прочитати» ноти та вивчити напам'ять за допомогою внутрішнього слуху (за 3-5 хвилин). Проспівати з тактуванням та записати по пам'яті.

Іванчику-білоданчику Українська народна пісня

Жваво

174. Співати з тактуванням, транспонувати у *мі мінор*.

Ішли дівки через двір Українська народна пісня

Помірно

175. Співати з тактуванням.

На куриці пір'ячко рябке Українська народна пісня

Жваво

176. Закінчити мелодію, використовуючи секвенцію та каденційний зворот другого виду: V VII# I.

180. Співати з тактуванням.

Наталка-Полтавка

181. Співати з тактуванням, транспонувати у Ре мажор.

Горіла липка

182. Підібрати акордовий супровід, використовуючи тонічний і доміантовий тризвуки.

Голова болить

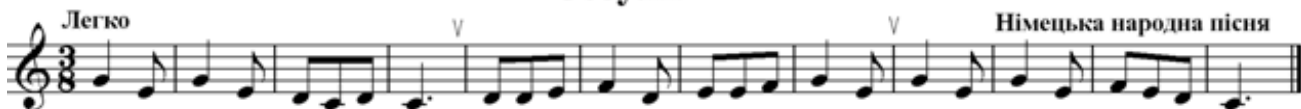
183. Співати нотами та зі словами.

Літня

184. Підібрати акордовий супровід. Використати акорди – T5₃, T₆, D5₃.

Зозуля

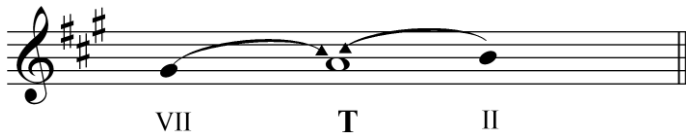

185. Вивчити напам'ять, підібрати акордовий супровід. Використати запропоновані акорди.

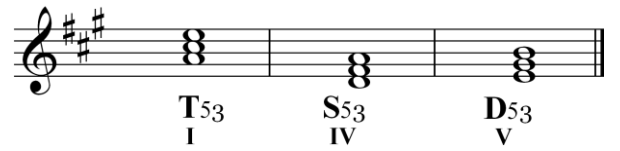
Куди поділось цуценя

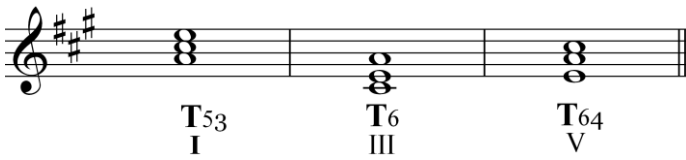
б) ввідні звуки (ступені);

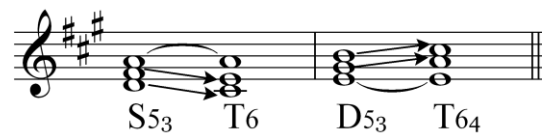
в) головні тризвуки ладу;

г) обернення тонічного тризвуку;

д) розв'язання S53 і D53 у Т.

191. Співати гаму Ля мажор двоголосно каноном.

192. Співати двоголосні вправи.

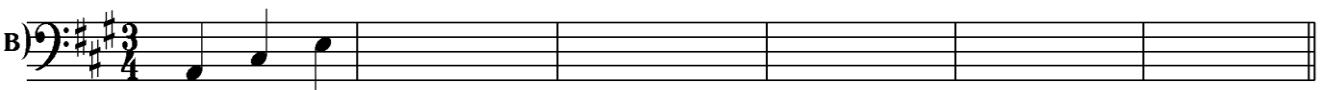
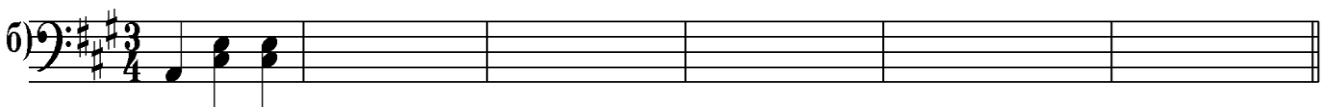
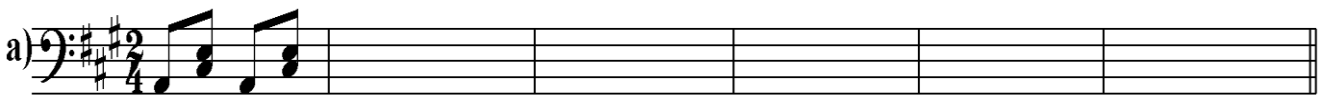
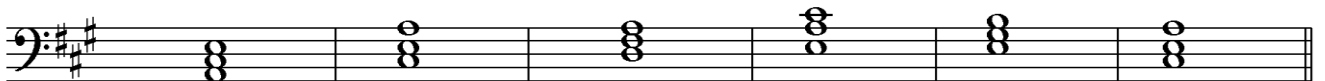

193. Визначити акорди у русі мелодії, співати з тактуванням.

Старовинна алеманда

194. Визначити акорди у басовому ключі в Ля мажорі. Дописати їх і грати лівою рукою у трьох видах фактури.

195. Співати з тактуванням.

Ой наш господар Українська народна пісня

Широко

196. Підібрати гармонічний супровід.

Приємний бенкет Словацька народна пісня

Помірно

197. Вивчити напам'ять за 2-3 хвилини та заспівати з тактуванням.

А йдуть, КОЗИ Українська народна пісня

Помірно

198. У *фа # мінорі* співати і грати:

а) гаму натурального та гармонічного видів із розв'язанням нестійких ступенів у стійкі;

б) гаму мелодичного виду;

в) головні тризвуки ладу;

г) обернення тонічного тризвуку;

199. Побудувати, співати і грати у *фа # мінорі* акордову послідовність –

t6 t64 s53 t6 D53 t64 :

200. У *фа # мінорі* гарм. виду проспівати ступені: **I II ↓V VII# ↓IV VII# ↓III I.**

201. Співати двоголосні вправи.

a)

б)

202. Вивчити напам'ять. Підібрати та дописати штилями вниз другий голос.

У сирому бору стежечка

Жваво Російська народна пісня

203. Підібрати акомпанемент, використовуючи обернення тонічного тризвуку.

Колискова

Спокійно, ласкаво О. Андрєсва

t D D t t s D t

204. Співати з тактуванням.

Пасла дівка лебеді

Поволі Українська народна пісня

Пас - ла дів - ка ле - бе - ді на зе - ле - ній ле - ва - ді.
Гей! До - ле ж мо - я, до - ле, на зе - ле - ній ле - ва - ді.

205. Згрупувати тривалості нот за долями та поділити на такти у розмірі $\frac{3}{4}$:

Умова

Відповідь

206. Побудувати від „соль” вгору та вниз: м.2, ч.4, ч.5, м.6, м.3, ч.8, V_5 , M_5 .

207. У $Mi \flat$ мажорі побудувати, співати і грати:

- гаму із розв'язанням нестійких ступенів у стійкі, ввідні звуки;
- головні тризвуки ладу та обернення тонічного тризвуку;
- розв'язання S_5 і D_5 у Т.

208. Співати гаму $Mi \flat$ мажор двоголосно канонем.

209. Дописати та співати секвенцію.

210. Визначити інтервали у Мі \flat мажорі. Співати двоголосно.

м.3
III

211. Співати з тактуванням.

Ой ви, кумоньки, додому

Жваво Російська народна пісня

212. Співати з тактуванням.

Жайворонок

Помірно Якутська пісня

213. Співати з ритмічним супроводом. Вивчити напам'ять.

Яничек

Помірно Чеська народна пісня

214. Визначити акорди у Мі \flat мажорі. Співати триголосно.

T₅₃
I

215. Підібрати гармонічний супровід.

Ой знати, знати

Помірно Українська народна пісня

216. Побудувати від звуку „фа” вгору: M₅₃, Зm₅₃, B₅₃, Зб₅₃.

217. У до мінорі побудувати, співати і грати:

- а) гаму трьох видів;
- б) головні тризвуки ладу та обернення тонічного тризвуку;
- в) розв'язання S5₃ і D5₃ у Т.

218. Співати ступеневу послідовність у до мінорі натуральному та гармонічному:

↓ I ↑ V VI ↓ II IV III V ↓ VII I

219. Співати гаму до мінор гармонічного виду двоголосно каноном.

220. Підписати римськими цифрами ступені у басовому голосі. Співати та грати гаму до мінор натурального та гармонічного видів із басом.

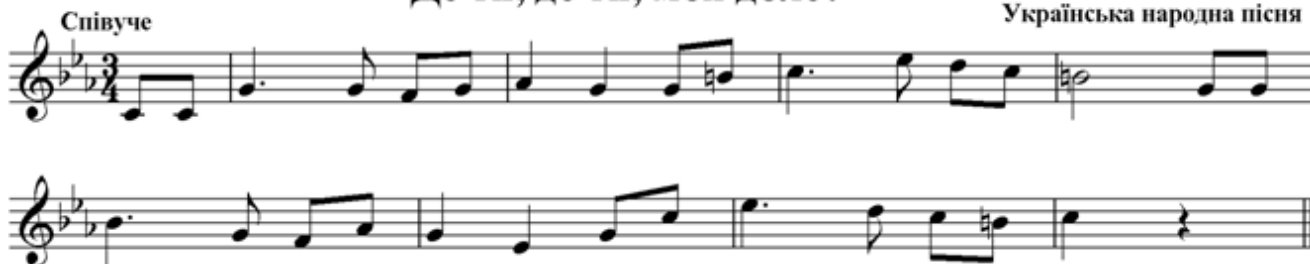
221. Побудувати інтервали на наданих ступенях до мінору гармонічному в запропонованому ритмі. Впізнати створену мелодію _____.

222. Співати з тактуванням.

Де ти, де ти, моя доле?

Українська народна пісня

223. Вивчити напам'ять. Визначити тризвуки у русі мелодії.

Пісенька про ведмедів

О. Зацепін

224. Співати двоголосно.

Перебендя

Помірно Я. Степовий

225. Співати з тактуванням нотами та зі словами.

Ой вже чумак дочумакувався

Помірно Українська народна пісня

Ой вже чу-мак до-чу-ма-ку-вав-ся, про-дав шта-ни та й у бо-ки взяв-ся.

Ой ти, чу-ма-че-не-бо-же, чом ти не ро-биш, як го-же?

226.

Тест №2

Запитання або завдання	Варіанти відповідей (підкреслити правильну)	бали	Запитання або завдання	Варіанти відповідей (підкреслити правильну)	бали
1. Паралельні тональності мають:	а) однакові ключові знаки, але різні лади і тоніки; б) однакове звучання, але різне написання; в) однакові тоніки, але різні лади і ключові знаки.		7. Стійкі ступені ладу це:	а) I, IV, V; б) II, IV, VI; в) I, III, V.	
2. Мі \flat мажор біля ключа має:	а) 1 \flat ; б) 2 \flat ; в) 3 \flat .		8. Т64 \uparrow будується на:	а) III ступ.; б) IV ступ.; в) V ступ.	
3. Будова натурального мажору:	а) 1, 1, $\frac{1}{2}$, 1, 1, 1, $\frac{1}{2}$; б) 1, 1, $\frac{1}{2}$, 1, $\frac{1}{2}$, 1, 1; в) 1, $\frac{1}{2}$, 1, 1, $\frac{1}{2}$, 1, 1.		9. З'єднати інтервал з його тоною величиною:	а) м.3 4 т.; б) в.2 1,5т; в) ч.4 1 т.; г) м.6 2,5т.	
4. в.3 обертається у:	а) м.6; б) в.6; в) м.3.		10. Верхній тетрахорд гармонічного виду в тон-сті сі мінор це:	а) фа#, соль, ля, сі; б) фа#, соль#, ля, сі; в) фа#, соль, ля#, сі.	
5. ч.5 містить:	а) 3 тони; б) 2,5 тони; в) 3,5 тони.		11. До складних розмірів належать:	а) $\frac{3}{4}$; б) $\frac{6}{8}$; в) $\frac{3}{8}$; г) $\frac{3}{8}$.	
6. M53 \uparrow =	а) в.3 + в.3; б) м.3 + в.3; в) в.3 + м.3; г) м3 + м.3.		12. Allegro – це темп:	а) повільний; б) помірний; в) швидкий.	
Загальна сума балів =					

Відхилення та модуляції (в паралельну тональність)

Відхилення – тимчасовий перехід в іншу тональність без закріплення у новій тональності.

Модуляція – перехід в іншу тональність із закріпленням у новій тональності (або завершення музичної побудови у новій тональності).

Найчастіше відхилення та модуляції відбуваються у паралельну тональність.

Зіставлення – раптова (без переходу) поява нової тональності.

227. Співати наступні мелодії, аналізувати їх тональний рух, визначати модуляції, відхилення та зіставлення. Підібрати супровід до мелодії за вибором.

Кину кужіль на полицю Українська народна пісня

Весело

The musical notation consists of two staves. The first staff is in treble clef, 2/4 time, with a key signature of one flat (B-flat). It contains a melody of eighth and quarter notes. The second staff is in bass clef, 2/4 time, with a key signature of one flat. It contains a bass line with first and second endings marked with '1.' and '2.'.

228.

Ой лопнув обруч Українська народна пісня

Жваво

The musical notation consists of two staves. The first staff is in treble clef, 2/4 time, with a key signature of one sharp (F#). It contains a melody with lyrics: "Ой лоп - нув об-руч ко-ло ба - ри - ла, дів - чи-на ко-за-ка та й о - ду - ри - ла." The second staff is in bass clef, 2/4 time, with a key signature of one sharp. It contains a bass line with lyrics: "Ой ду - ма-ло - ся. пе-ре-ду - ма-ло-ся, о-дур го-ло - ву бе-ре, що да-ле-ко він жи-ве!"

229.

Ой на горі калина Українська народна пісня

Жваво

The musical notation consists of two staves. The first staff is in treble clef, 2/4 time, with a key signature of two flats (B-flat, E-flat). It contains a melody with lyrics: "Ой на го - рі ка - ли - на, під го - ро - ю ма - ли на." The second staff is in bass clef, 2/4 time, with a key signature of two flats. It contains a bass line with lyrics: "Ка - ли - на, ма - ли - на, чу - ба - ри - ки - чуб - чи - ки, ма - ли - на."

230.

Садко М. Римський-Корсаков

Спокійно

The musical notation consists of two staves in bass clef, 6/8 time, with a key signature of one flat (B-flat). The first staff contains a melody with eighth and quarter notes. The second staff contains a bass line with eighth and quarter notes.

231.

Заїнько

232.

Вгору по Волзі

233.

Моя земля

234. Скласти друге речення із модуляцією у паралельну тональність. Співати та грати.

235. Скласти друге речення із модуляцією у паралельну тональність. Співати та грати.

236. Скласти друге речення повторної будови, починаючи одразу із паралельного мінору (відхилення) та поверненням у основну тональність. Співати та грати.

237. Скласти друге речення з модуляцією у паралельну тональність з каденційним зворотом «другого виду»: V – VII(♯) – (II) – I (см. №164). Співати та грати.

Музичні приклади для слухового та нотного аналізу

Проаналізувати наступні приклади. Визначати на слух або у нотному тексті:

<p>характер; жанрову основу; темп; розмір; лад (якщо мінор, то його вид); тональність; регістр, штрихи, динаміку.</p>	<p>будову періоду (aaaa, aaab, aabb, abbb, aa¹bb¹, abab, abac і т. п.) принцип розвитку тематичного матеріалу (повтор, секвенція, варіювання, контраст); рух по звуках вивчених інтервалів та акордів</p>
--	--

238.

Сміливий вершник

Швидко Р. Шуман

239.

Старовинна французька пісенька

Molto moderato П. Чайковський

240.

Прелюдія

Moderato

Б. Дваріонас

Musical score for 'Прелюдія' by B. Dvarionas. The piece is in C major, 4/4 time, and marked Moderato. It consists of two systems of piano music. The first system has a treble clef with a melody starting on G4 and a bass clef with chords. The second system continues the melody and includes a 'rit.' marking. Dynamics include 'mf'.

241.

Їжачок

Помірно

Д. Кабалевський

Musical score for 'Їжачок' by D. Kabalevsky. The piece is in 2/4 time and marked Pomірно. It consists of two systems of piano music. The melody is in the treble clef and the accompaniment is in the bass clef. Dynamics include 'mf' and 'p'.

242.

Менует

Moderato

В.-А. Моцарт

Musical score for 'Менует' by W.A. Mozart. The piece is in 3/4 time and marked Moderato. It consists of two systems of piano music. The melody is in the treble clef and the accompaniment is in the bass clef. Dynamics include 'mf'.

243.

Вальс зозулі

Tempo di valse

Ч. Остен

Musical score for 'Вальс зозулі' by C. Osten. The piece is in 3/4 time and marked Tempo di valse. It consists of two systems of piano music. The melody is in the treble clef and the accompaniment is in the bass clef. Dynamics include 'p'.

Читання з аркушу

Наступні приклади співати з тактуванням

244.

На городі верба Українська народна пісня

Помірно

The musical notation for 'На городі верба' is written on two staves. The first staff is in treble clef with a 2/4 time signature and a key signature of one sharp (F#). The melody consists of quarter and eighth notes. The second staff is also in treble clef with a 2/4 time signature and a key signature of one sharp. It features a first ending (marked '1.') and a second ending (marked '2.').

245.

Вийди, Грицю, на вулицю Українська народна пісня

Помірно

The musical notation for 'Вийди, Грицю, на вулицю' is written on a single staff in treble clef with a 2/4 time signature and a key signature of one sharp (F#). The melody consists of quarter and eighth notes.

246.

Уже сонце сходить Українська народна пісня

Жваво

The musical notation for 'Уже сонце сходить' is written on a single staff in treble clef with a 2/4 time signature and a key signature of one sharp (F#). The melody consists of quarter and eighth notes.

247.

Ой гай, мати Українська народна пісня

Помірно

The musical notation for 'Ой гай, мати' is written on two staves in treble clef with a 4/4 time signature and a key signature of one sharp (F#). The melody consists of quarter and eighth notes.

248.

Вийди, вийди, Іванку Українська народна пісня

Весело

The musical notation for 'Вийди, вийди, Іванку' is written on two staves in treble clef with a 3/4 time signature and a key signature of one sharp (F#). The melody consists of quarter and eighth notes.

249.

Їдемо, їдемо Українська народна пісня

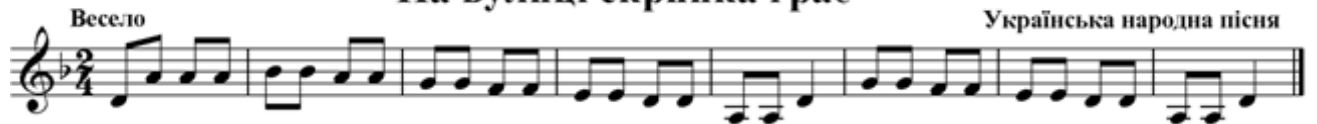
Жваво

The musical notation for 'Їдемо, їдемо' is written on a single staff in treble clef with a 2/4 time signature and a key signature of two flats (Bb, Eb). The melody consists of quarter and eighth notes.

250.

На вулиці скрипка грає

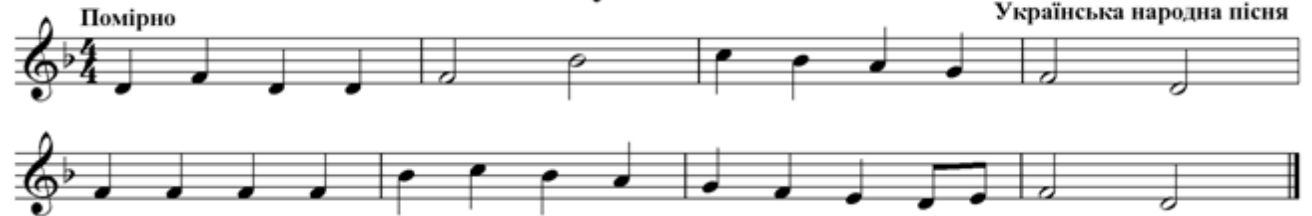
Українська народна пісня

251.

Як піду я в поле

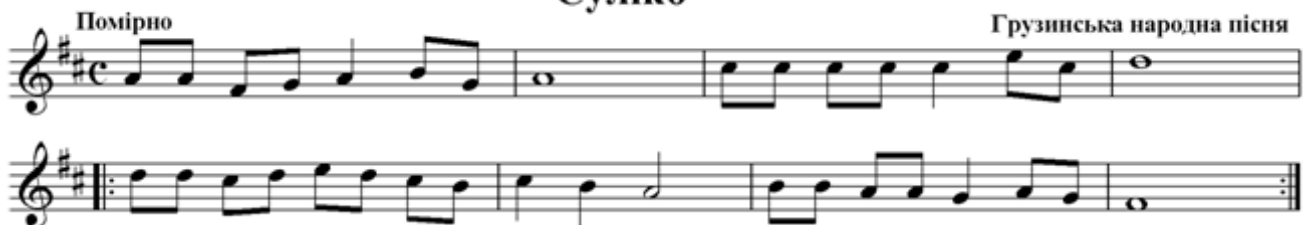
Українська народна пісня

252.

Суліко

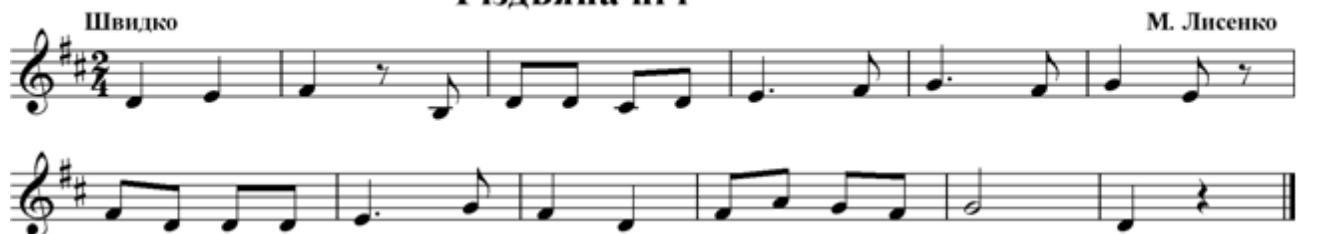
Грузинська народна пісня

253.

Різдвяна ніч

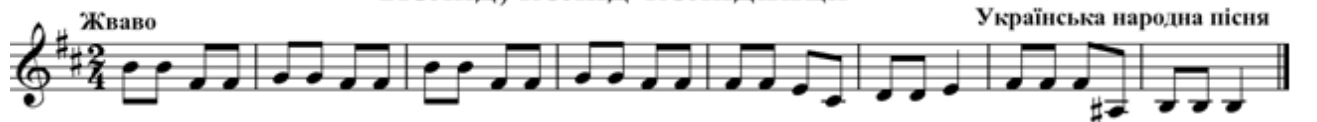
М. Лисенко

254.

Коляд, коляд-колядниця

Українська народна пісня

255.

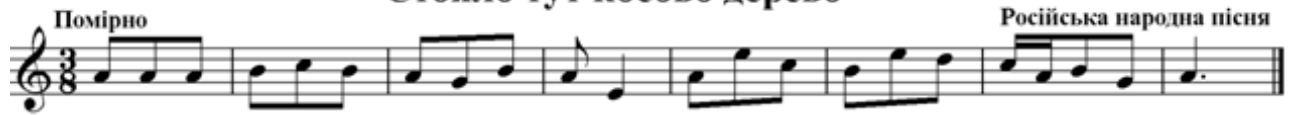
Перелаз

Українська народна пісня

256.

Стояло тут косово дерево

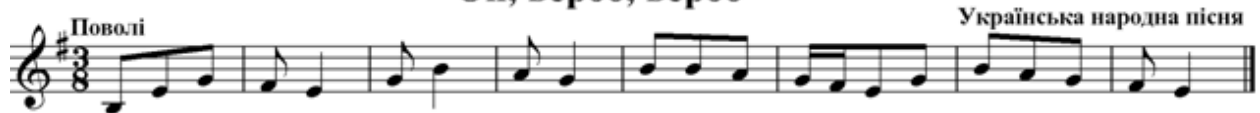

257.

258.

Ой, вербо, вербо

259.

Швець

260.

261.

Нова лялька

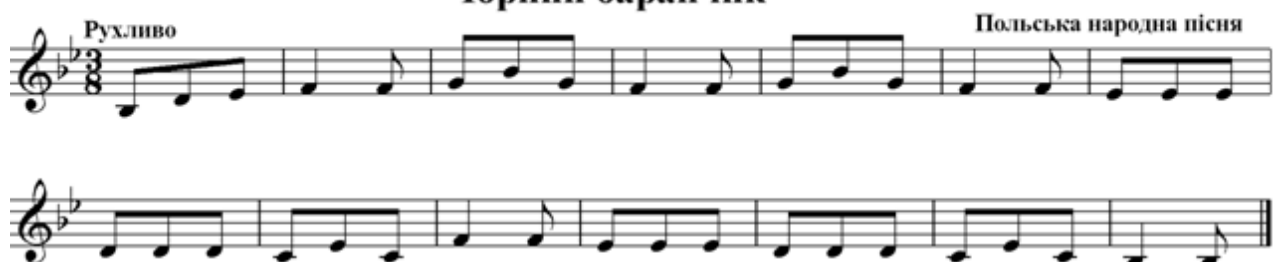
262.

Сумна пісня

263.

Чорний баранчик

264.

Закувала зозуленька

Не швидко Українська народна пісня

The musical score for 'Закувала зозуленька' is written in 3/8 time with a key signature of two flats. It consists of two staves. The first staff begins with the tempo marking 'Не швидко' and the title 'Закувала зозуленька'. The second staff continues the melody. The piece is identified as a 'Українська народна пісня' (Ukrainian folk song).

265.

Жартівлива

Рухливо, жартівливо Молдавська народна пісня

The musical score for 'Жартівлива' is written in 6/8 time with a key signature of one sharp. It consists of two staves. The first staff begins with the tempo marking 'Рухливо, жартівливо' and the title 'Жартівлива'. The second staff continues the melody. The piece is identified as a 'Молдавська народна пісня' (Moldovan folk song).

266.

Пожену я лебеді

Помірно Українська народна пісня

The musical score for 'Пожену я лебеді' is written in 2/4 time with a key signature of two flats. It consists of two staves. The first staff begins with the tempo marking 'Помірно' and the title 'Пожену я лебеді'. The second staff continues the melody, featuring a first ending (1.) and a second ending (2.). The piece is identified as a 'Українська народна пісня' (Ukrainian folk song).

267.

Руслан і Людмила

Allegretto М. Глінка

The musical score for 'Руслан і Людмила' is written in 3/8 time with a key signature of two flats. It consists of two staves. The first staff begins with the tempo marking 'Allegretto' and the title 'Руслан і Людмила'. The second staff continues the melody. The piece is attributed to 'М. Глінка' (Mikhail Glinka).

268.

Ой ви, кумоньки, додому

Жваво Російська народна пісня

The musical score for 'Ой ви, кумоньки, додому' is written in 2/4 time with a key signature of two flats. It consists of two staves. The first staff begins with the tempo marking 'Жваво' and the title 'Ой ви, кумоньки, додому'. The second staff continues the melody. The piece is identified as a 'Російська народна пісня' (Russian folk song).

269.

Ой, ходила дівчина бережком

Жваво Українська народна пісня

The musical score for 'Ой, ходила дівчина бережком' is written in 2/4 time with a key signature of two flats. It consists of two staves. The first staff begins with the tempo marking 'Жваво' and the title 'Ой, ходила дівчина бережком'. The second staff continues the melody. The piece is identified as a 'Українська народна пісня' (Ukrainian folk song).

270.

Реве та стогне Дніпр широкий

Повільно Українська народна пісня

271.

Ой дідуню

Досить жваво Українська народна пісня

272.

А ти, старий бородачу

Жваво Українська народна пісня

273.

Добра у нас пшениця

Швидко Чеська народна пісня

274.

Ой наш господар

Широко Українська народна пісня

275.

Українська симфонія, ч. IV

Швидко М. Калачевський

276.

За нашою слободою

Помірно М. Леонтович

277.

Вальс

В темпі вальсу О. Варламов

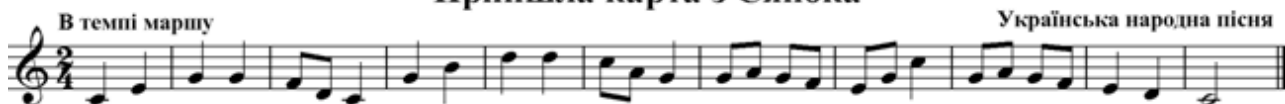
Орієнтовні зразки контрольних завдань

Варіант А

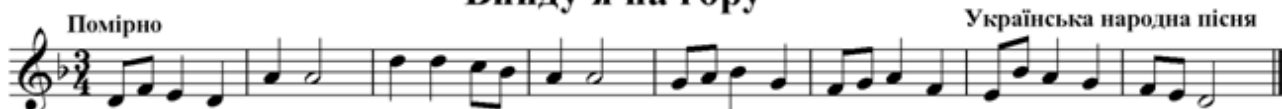
Завдання №1. Записати незнайому мелодію в обсязі речення зі створенням другого речення (або заключної фрази).

Орієнтовна складність мелодій:

Прийшла карта з Сянока

Вийду я на гору

Завдання №2. Записати по пам'яті одну з вивчених мелодій.

Орієнтовна складність мелодій:

Бульба

Віють вітри

Ві - ють ві - ри, ві - ють буй - ні, аж де - ре - ва гнуть - ся.

.Ой, як бо-лить мо - є сер-це, а сльо - зи не ллють - ся.

Завдання №3. Виконати музичний твір (соло, у супроводі фортепіано або інструменту, яким володіє учень, в ансамблі).

Орієнтовна складність творів:

Щедрик

Щед - рик, щед - рик, щед - рі - воч - ка, при - ле - ті - ла лас - ті - воч - ка,

ста - ла со - бі ще - бе - та - ти гос - по - да - ря ви - кли - ка - ти:

Ста - - ла со - - бі

"Ви - йди, ви - йди, гос - по - да - рю, по - ди - ви - ся на ко - ша - ру".

ще - - бе - - та - - ти.

Сонце низенько, вечір близенько

Помірно обр. С. Гулака-Артемівського

Сон - це ни - зень - ко, ве - чір бли - зень - ко, ви - йди до ме - не
мо - є сер - день - ко, вий - ди до ме - не, мо - є сер - день - ко.

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of two staves. The first staff contains the melody with lyrics, and the second staff contains the accompaniment. The tempo is marked 'Помірно' (Moderato).

Завдання №4. Підібрати гармонічний супровід до вивченої або записаної (диктант) мелодії за допомогою внутрішнього слуху. Наприклад:

Вийду я на гору

Помірно Українська народна пісня

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of a single staff with a melody. The tempo is marked 'Помірно' (Moderato).

Завдання №5. Транспонувати вивчену мелодію. Наприклад:

Менует

Помірно Ж. Векерлен

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of two staves. The first staff contains the melody, and the second staff contains the accompaniment. The tempo is marked 'Помірно' (Moderato).

Завдання №6. Письмова робота.

Визначити у мелодії за нотним текстом:

- Тональність; вид ладу;
- Розмір;
- Побудову;
- Спосіб розвитку мелодії;
- Рух по звуках інтервалів та акордів.

Наприклад:

Зозулька

Рухливо Естонська народна пісня

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of two staves. The first staff contains the melody with a fermata over the second measure, and the second staff contains the accompaniment. The tempo is marked 'Рухливо' (Allegretto).

Помірно Російська народна пісня

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of a single staff with a melody. The tempo is marked 'Помірно' (Moderato).

А ми просо сіяли

Швидко Українська народна пісня

The musical score consists of two staves in G major (one sharp). The tempo is marked 'Швидко' (Allegro). The melody is written on a treble clef staff, and the accompaniment is on a bass clef staff. There are two 'v' marks above the melody, indicating accents. The piece ends with a double bar line.

Варіант Б

1. Прочитати виразно вірш, відчутти його настрій. Записати ритм вірша

у розмірі $\frac{3}{4}$

З неба зірочки летять _____

Землю укривають, _____

А коли прийде весна – _____

Всі вони розтануть. _____

2. Створити другий голос там, де він потрібен.

Печу, печу хлібчик

Помірно Українська народна пісня

The musical score is in 2/4 time and G major. The tempo is marked 'Помірно' (Moderato). It features a single melodic line on a treble clef staff. The piece ends with a double bar line.

3. Зробити правильний запис.

Янка

Швидко Білоруський народний танець

The musical score is in 2/4 time and B-flat major. The tempo is marked 'Швидко' (Allegro). It features a single melodic line on a treble clef staff. Below the staff is a blank five-line staff for writing a second voice. The piece ends with a double bar line.

4. Прослухати твір (фрагмент твору), наприклад, українська народна пісня «Ой за гаєм, гаєм». Визначити та підписати функції акордів у даному фрагменті твору:

Ой за гаєм, гаєм

Жваво Українська народна пісня

The musical score is in 2/4 time and G major. The tempo is marked 'Жваво' (Allegro). It features a treble clef staff with a melody and a bass clef staff with chords. The piece ends with a double bar line.

Дати відповіді на запитання (підкреслити правильний варіант):

1. Який характер твору?

- а) маршовий; б) танцювальний; в) пісенний

2. В якому темпі звучав твір?

- а) Adagio; б) Allegro; в) Andante

5. Зіграти в гру «вірю-не вірю». У першій колонці подано твердження.

Поставити знак «+» у другу колонку, якщо воно вірне, або в третю, якщо воно хибне.

Твердження	Вірю	Не вірю
M ₅₃ складається з послідовності м.3 + м.3		
У соль мінорі t ₆ — це 		
У гармонічному мінорі підвищується VII ступінь		
 — це пунктирний ритм		
Мі b мажор має біля ключа 2b		
ч.5 обертається у ч.4		
 — це T ₆₄ у Фа мажорі		

Додаткові завдання* (на розсуд викладача)

Орієнтовні зразки складності

Зразок №1

1. Побудувати та заспівати у тональності ре мінор гармонічного виду:

а) гаму;

б) інтервальну послідовність – **м.3 ч.4 в.2 в.6 в.3 ч.4;**
I II IV III V V

в) акордову послідовність – **t₆ s₅₃ t₆ t₆₄ D₅₃ t₆₄.**

2. Побудувати та заспівати від звуку «мі» вгору:

ч.4, в.2, ч.8, B₅₃, M₅₃.

3. Визначити на слух:

а) акордову послідовність у тональності ре мінор – **t₅₃ t₆₄ D₅₃ t₆₄;**

б) від звуків – м.3, в.2, ч.4, м.6, M₅₃, B₅₃, гаму нат. мінору.

Зразок №2

1. Побудувати й співати у тональності Ля мажор:

а) гаму;

б) інтервальну послідовність – **м.3 ч.5 в.3 м.6 в.6 ч.1;**
III IV V III V I

в) акордову послідовність – **T6 T64 D53 T64 T6.**

2. Побудувати та заспівати від звуку «ре» вгору:

ч.5, м.2, в.6, M53, B53.

3. Визначити на слух:

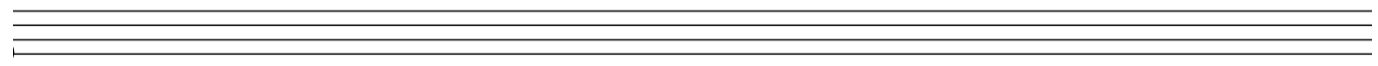
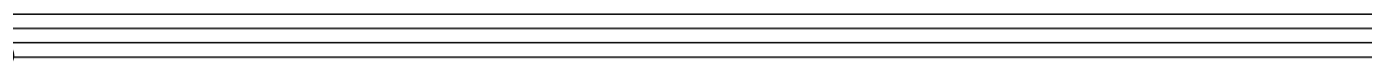
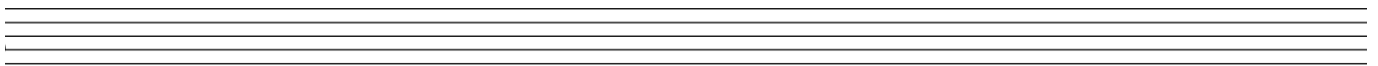
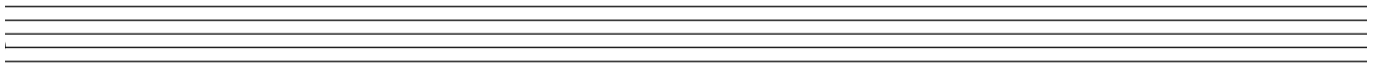
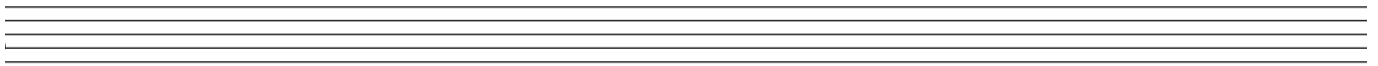
а) акордову послідовність у тональності Ля мажор – **T53 T6 S53 T6 (D53 T64);**

б) від звуків – **в.3, м.2, ч.5, ч.8, B53, M53,** гаму гарм. мінору.

4. Заспівати напам'ять №

5. Заспівати з аркушу №

6. Виконати знайомий музичний твір (пісня, романс, інструментальна мелодія) з ритмічним або гармонічним акомпанементом на інструменті, яким володіє учень.

Література

Видання українською мовою

1. Афоніна О. С. Сольфеджіо 5 клас. – К.: Нотне видавництво «Мелосвіт», 2008.
2. Бедрата М. І. Сольфеджіо для 3 класу. – К.: Нотне видавництво «Гроно», 2007. – 64 с.
3. Ганзіна Т. І. Правила з елементарної теорії музики. – К.: Нотне видавництво «Мелосвіт», 2007. – 76 с.
4. Казак І. І., Амосова Н. В. Музична грамота: навчально-методичний посібник із сольфеджіо та теорії музики. – Рівне, 2007. – 96 с.
5. Павленко Т. П. Сольфеджіо на основі українських народних пісень. – К.: Музична Україна, 2003. – 112 с.

Видання російською мовою

1. Давыдова Е., Запорожец С. Сольфеджіо для 4 класу. – М.: Музыка, 1984. – 81 с.
2. Калмыков Б. В., Фридкин Г. А. Сольфеджіо. ч.1. – М.: Музыка, 1989. – 144 с.

ЗМІСТ

ЗА ТЕМАМИ	ЗА ТОНАЛЬНОСТЯМИ
<i>Повторення мажорних тональностей</i> (до двох ключових знаків)....	3 <i>До мажор</i> (зразки побудов)
Інтервали (повторення).....	6
	7 <i>Ре мажор</i>
	9 <i>Соль мажор</i>
	10 <i>Фа мажор</i>
	11 <i>Сі бемоль мажор</i>
Тризвук (повторення).....	12
<i>Повторення мінорних тональностей</i> (до двох ключових) знаків.....	13 <i>ля мінор</i> (зразки побудов)
	15 <i>ре мінор</i>
	17 <i>мі мінор</i>
Групування тривалостей у вокальній та інструментальній музиці	19
Пунктирний ритм	20
Варіації, варіювання* (продовження).....	23
Інтервали на ступенях ладу (повторення).....	24
Сексти	25
Обернення тризвуку	28
Обернення тонічного тризвуку	30
Розв'язання субдомінантного та доміантного тризвуків	32
	33 <i>сі мінор</i>
	35 <i>соль мінор</i>
Простий розмір 3/8	36
<i>Тональності з трьома ключовими знаками</i>	38 <i>Ля мажор</i>
	40 <i>фа дієз мінор</i>
	41 <i>Мі бемоль мажор</i>
	43 <i>до мінор</i>
Відхилення та модуляції (в паралельну тональність).....	45
Музичні приклади для слухового та нотного аналізу.....	47
Читання з аркушу.....	49
Зразки контрольних завдань.....	54
<i>Додаткові завдання*</i>	57
Нотний зошит.....	58
Література.....	60